

Adolf Hilter od djetinjstva do kraja Prvog svjetskog rata: razvoj stavova.

Buha, Iva

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:993205>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2023-02-07**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI

Iva Buha

**ADOLF HITLER OD DJETINJSTVA DO
KRAJA PRVOG SVJETSKOG RATA:
RAZVOJ STAVOVA**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2019.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

HRVATSKI STUDIJI

ODSJEK ZA POVIJEST

IVA BUHA

**ADOLF HITLER OD DJETINJSTVA DO
KRAJA PRVOG SVJETSKOG RATA:
RAZVOJ STAVOVA**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: doc. dr. sc. Stipica Grgić

Zagreb, 2019.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	3
2. Utjecaj škole.....	4
3. Utjecaj obitelji.....	6
4. Utjecaj Beča.....	8
5. Utjecaj rata.....	11
6. Zaključak.....	14
7. Popis literature.....	15
8. Sažetak rada.....	16

UVOD

Tema rada je opis Hitlerova odrastanja i razvoja ličnosti od najranije dobi pa sve do kraja Prvog svjetskog rata. Nastoji se prikazati kako su obitelj, škola, društvo, politička situacija i drugi čimbenici utjecali na stvaranje njegovih budućih stavova i odnosa prema ratu, ulozi rase i neprijateljima.

U prvom dijelu rada iznijet će se kratka biografija Adolfa Hitlera s naglaskom na obiteljsku situaciju i školovanje. Zatim, u drugom dijelu razrade prikazat će se Hitlerov život nakon odlaska u Beč gdje će se pobliže prikazati tadašnja politička situacija i mentalitet grada koji su utjecali na oblikovanje Hitlerovih stavova o politici i Židovima. Nakon toga slijedi opis njegova života u Njemačkoj do kraja Prvog svjetskog rata.

Ozbiljnih radova koji se dotiču djetinjstva i odrastanja Adolfa Hitlera jako je malo. Stoga se rad bazira na literaturi rijetkih autora koji su se bavili ovom tematikom: Ian Kershaw: „Hitler 1889. – 1936.: Oholost“, William L. Shirer „Uspon i pad Trećeg Reicha“, Richard Overy: „Diktatori“ i Adolf Hitler: „Moja borba“ te nekoliko internetskih izvora.

Poznato je da splet životnih okolnosti može ostaviti razne posljedice na čovjekovu psihu, ponašanje i razmišljanje u odrasloj dobi. Cilj rada je dokazati na koje načine pojedini aspekti života iz Hitlerove mladosti utječu na razvoj njegove osobnosti i stvaranje stavova koje zastupa u zrelim godinama kada se ističe u njemačkoj politici i postaje Führer Trećeg Reicha.

UTJECAJ ŠKOLE

Adolf Hitler rođen je 20. travnja 1889. u austrijskom gradu Braunau am Inn kao četvrto dijete Aloisa Hitlera i Klare Pözl. Obitelj je pripadala malograđanskom sloju - majka je po zanimanju bila domaćica, a otac carinski činovnik.¹ Nakon što je promaknut na mjesto višeg carinskog inspektora, obitelj se seli u Passau prije nego je Adolf navršio tri godine. Nekoliko godina kasnije Alois Hitler je kupio imanje u Fischlhamu blizu Lambacha gdje je Adolf Hitler započeo školovanje. Nakon toga sele se u Lambach. Iako je zbog čestih selidbi mijenjao škole, Hitler je bio dobar učenik. Brzo bi se uklopio i postao kolovođa u igrama policajaca i lopova iz čega se vidi da je već u najranijoj dobi pokazivao sposobnost za vodstvo.²

Srednjoškolsku obuku započeo je 1900. u Linzu. Njegov se otac odlučio za realnu gimnaziju jer su humanističke studije u njegovim očima bile manje vrijedne.³ Smatrao je da bi sin morao slijediti njegove stope i postati državni činovnik, čemu se Adolf žestoko suprotstavljao. Potaknut svojom teškom mladošću, smatrao je svojim zadatkom da sina dovede da jednak ili viši životni položaj i olakša mu budućnost. Budući da je otac bio strog i nepopustljiv, nestajala je svaka nada u mogućnost školovanja za slikara. Hitler je bio uvjeren da nikada neće biti sretan zvanjem koje je otac odabrao za njega. Niti razni pregovori i nagovaranja nisu ga mogli uvjeriti u suprotno. „Otac je zabranio svaku nadu, da bih ja ikada mogao biti školovan za slikara. Ja napravih korak dalje, objasnivši mu da tada uopće ne želim učiti ništa drugo. S takvim sam 'objašnjenjem', naravno, izvukao kraći kraj (...). Kasnije sam zašutio, ali svoju prijetnju sprovedoh u stvarnost. Vjerovao sam da će mi moj otac, tek kad vidi moj nedovoljan napredak u realki, ipak, milom ili silom, dozvoliti ispunjenje snivane sreće.“⁴ Počeo je potpuno sabotirati svoj uspjeh u realnoj gimnaziji. Učio je samo ono što je smatrao potrebnim za svoj uspjeh kao budući slikar. Najuspješniji je bio u svoja dva najdraža predmeta – svjetska povijest i geografija, u kojima je postizao odlične ocjene. Profesor povijesti dr. Leopold Pötsch bio mu je omiljeni predavač koji je učinio povijest njegovim najdražim školskim predmetom.⁵ Pötsch je pričama iz njemačke prošlosti zainteresirao Hitlera, probudivši u njemu njemačkonacionalističke, protuhabsburgovske osjećaje. Takvi osjećaji nisu prevladavali samo u njegovoj školi, nego i u samom Linzu. Nekadašnji

¹ Overy, Richard. *Diktatori*. Naklada Ljevak, Zagreb. 2005. str. 14.

² Kershaw, Ian. *Hitler 1889. – 1936.: Oholost*. Vizura, Zagreb, 2000. str. 14.-15.

³ Kershaw, *Hitler*, str. 16.

⁴ Hitler, Adolf. *Moja borba*. Kvrta izdavaštvo, Split. 2000. str. 10.

⁵ Hitler, *Moja borba*, str. 10.-11.

razrednik, dr. Eduard Huemer, opisao ga je kao blijedog i sitnog mladića koji ne koristi svoju nadarenost u cijelosti, nedostaje mu ustrajnosti i ne prilagođava se školskoj disciplini. Opisao ga je kao „tvrdo glava, bahata, nekritična i raspaljiva.“⁶ Bio je nasilan prema kolegama i nezrelo se šepureći, želio se nametnuti kao vođa.⁷

Hitlerov stav prema školi i nastavnicima bio je isključivo negativan. U školi nije imao bliskih prijatelja, ali – nije ih ni tražio. Njegovo je vladanje pokazivalo znakove nezrelosti. „Njegov rad u školi, koji je bio toliko dobar u osnovnoj školi, od početka je bio manjkav.“⁸ Zbog nedovoljne ocjene iz matematike i prirodopisa, ponavljao je prvi razred srednje škole.⁹

Već u to vrijeme, u Hitleru su se gradili prvi ideali. Među knjigama u očevoj knjižnici, nailazio je na mnoge knjige vojnog sadržaja među kojima je pronašao i dva broja ilustriranog časopisa o Njemačko – Francuskom ratu 1870./71. iz tog vremena. Njegovo zanimanje za djela ratne tematike raslo je iz dana u dan, i sve se više zanosio svime što je bilo povezano s ratom. Također, zanimao se za pan-germanski pokret. Već u srednjoškolskoj dobi takve su informacije utjecale na njegov svjetonazor i u njemu oblikovale revolucionarne ideje.¹⁰

Ne može se sa sigurnošću utvrditi kakve su tragove na Adolfa Hitlera ostavili događaji vezani za osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje. Očigledno je već u ranim godinama života pokazao sklonost i sposobnost za vodstvo, što se vidi iz njegova ponašanja tijekom igara sa školskim prijateljima. Iako mnogi dječaci u toj dobi igraju ratne igre, na Hitlera su one ostavile možda jači trag, ali i to će ostati predmetom nagađanja. Prilikom upisa u srednju školu, Adolf Hitler je već tada, kao dječak, tijekom sukoba s ocem i zbog njegove nepopustljivosti po prvi put bačen u opoziciju. U sukobima s ocem očituje se njegova ustrajnost. Toliko se žestoko suprotstavljao, da je namjerno sabotirao vlastiti uspjeh. Upornost i prkos koje je tada pokazao bili su, bez sumnje, alat bez kojeg ne bi mogao dospjeti do položaja diktatora Njemačke. S obzirom na to da su u Linzu tada prevladavali nacionalistički osjećaji, pojedini profesori (među kojima je i profesor Pötsch) koristili su procvati nacionalni fanatizam učenika kao sredstvo za njihov odgoj. Ne treba sumnjati da je školovanje ostavilo neizbrisiv trag na Hitleru. Kako je proučavao povijest, tako se više interesirao za pan-germanski pokret, rat, ujedinjenje Nijemaca. Okolnosti u kojima je živio i razvijao se mladi Hitler bez sumnje su utjecale na njegov karakter u budućnosti. U sukobima s ocem naučio je

⁶ Kershaw, *Hitler*, str. 16.

⁷ Kershaw, *Hitler*, str. 17.

⁸ Kershaw, *Hitler*, str. 16.

⁹ Kershaw, *Hitler*, str. 16.

¹⁰ Hitler, *Moja borba*, str. 9.

zauzeti stav prema onome što smatra ispravnim, a mentalitet grada Linza već je u njegovoj mladosti pridodao razvoju osjećaja prema naciji.

UTJECAJ OBITELJI

Alois Hitler, otac Adolfa Hitlera, rođen je kao izvanbračno dijete, a ime oca nije otkriveno i do danas je ostalo nepoznato. Prvi je u obitelji čiji je uspon na društvenoj ljestvici bio impresivan. Nakon što je 1870. postao je carinski činovnik, seli se u Braunau am Inn gdje 1875. postaje carinski inspektor. Godinu dana kasnije neugledno prezime Schicklgruber mijenja u Hitler. To je bio jedan od sretnijih slučajeva za Adolfa Hitlera koji se dogodio trinaest godina prije njegova rođenja. Vjeruje se da Adolfu Hitleru, budućem vođi i diktatoru čije su prezime klicali brojni pobornici, ništa nije toliko godilo kao odbacivanje prezimena Schicklgruber.¹¹

Klara Pölzl, majka Adolfa Hitlera, u dobi od šesnaest godina preselila se u Braunau am Inn, gdje je u kućanstvu Aloisa Hitlera postala sluškinja. Iako je Alois Hitler već tada bio ugledan carinski činovnik, njegov privatni život bio je manje uredan. Ženio se tri puta. Imao je devetero djece, od kojih je četvero umrlo u najranijoj dobi. Tijekom trećeg braka s Klarom, 20. travnja 1889. rođen je Adolf Hitler. Već u prvim redovima djela *Moja Borba* Adolf Hitler je istaknuo „kako je Providnost htjela da bude rođen u Braunauu na Innu, na granici dviju država, ujedinjenje kojih je smatrao svojom životnom zadaćom.“¹² Tijekom cijelog života zagovarao je pripojenje Austrije Njemačkoj, a njegov je san ostvaren 1938. kada je proveden Anschluss Austrije.¹³ Međutim, Hitler se sjećao maločega iz Braunaua jer se obitelj preselila u Passau prije nego je navršio tri godine.¹⁴

Alois Hitler je opisivan kao nepopustljiva i hladna osoba: Adolf Hitler mu se često znao suprotstavljati zbog čega je često dobivao batine. Majka Klara je bila vrlo blaga i popustljiva i Adolf ju je jako volio.¹⁵ U odrasloj dobi, Adolf Hitler je često pričao kako je otac imao česte ispade bijesa, nakon kojih bi uslijedili udarci. Nasilje je vjerojatno zahvaćalo i

¹¹ Kershaw, *Hitler*, str. 3.-5.

¹² Kershaw, *Hitler*, str. 9.

¹³ „Anschluss“ <https://hr.wikipedia.org/wiki/Anschluss> (pregledano 8. srpnja 2019.)

¹⁴ Kershaw, *Hitler*, str. 9.

¹⁵ „Adolf Hitler“ https://hr.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler (pregledano 30. travnja 2019.)

majku. Ulomak iz djela *Moja borba* u kojemu Hitler opisuje radničke obitelji u kojima su djeca svjedoci kako pijani očevi tuku majke, možda je prizor i iz njegovog života.¹⁶

Budući da su roditelji imali potpuno različite stavove prema odgoju djece, mladi Hitler različito ih je i percipirao. Alois Hitler je bio strog otac, nepopustljiv prema željama djece te nasilan ukoliko bi se Adolf Hitler suprotstavljao njegovim odlukama. Slabo se zanimao za odgoj djece, stoga je više vremena provodio u gostionicama nego kod kuće. S druge strane, Klara je djeci pružala zaštitničku ljubav i razumijevanje, toplinu doma i bezuvjetnu potporu. S obzirom na to, Hitler ih je vidio na različite načine. Oca je poštovao, a majku je volio.

Kada je Adolf Hitler imao trinaest godina, izgubio je oca. Alois Hitler je umro od moždanog udara. Iako je majka osjećala odgovornost da ga usmjeri na daljnje obrazovanje, Adolf Hitler je obolio od plućne bolesti zbog koje je na godinu dana morao prekinuti školovanje. Također, liječnik je zabranio da se bavi bilo kakvim uredskim poslom u budućnosti. Zbog novonastale situacije, majka je pristala da ga ispiše iz realne gimnazije i dopusti mu pohađanje akademije.¹⁷ Godine 1905. kada je imao šesnaest godina, napustio je školovanje.¹⁸ U djelu *Moja borba* ove dane opisuje kao najsretnijima u životu.¹⁹ Živio je u stanu u Linzu zajedno s majkom, sestrom Paulom i tetkom Johannom koje su udovoljavale svim njegovim željama. Slikao je, crtao, čitao i pisao poeziju. Posjećivao je operu i kazalište te sanjao o životu velikog umjetnika.²⁰ „Iako je boležljiva udovica teško sastavljala kraj s krajem živeći o skromnoj mirovini, mladi Adolf je odbijao da joj pripomogne time da se zaposli. Gadila mu se i sama pomisao da se prihvati kakvog stalnog zaposlenja, a to je potrajalo do kraja njegova života.“²¹ Ali, njegova sreća nestaje dvije godine kasnije kada mu je majka umrla iznenadnom smrću.²² Budući da je prema njoj je osjećao veliku privrženost i ljubav, njena smrt silno ga je potresla. Majka je vrlo lako mogla biti jedina osoba koju je iskreno volio, stoga je njenu sliku nosio sa sobom sve do svojih posljednjih dana u bunkeru.²³

Premda o tome možemo samo nagađati, lako je pretpostaviti da Hitlerovo zamišljanje vođe kao strogog i hladnog lika proizlazi iz odnosa koji je imao s ocem. Njegovu autoritativnost i nepopustljivost prenio je, namjerno ili nesvjesno, u svoju ulogu Führera. Iako

¹⁶ Kershaw, *Hitler*, str. 13.

¹⁷ Hitler, *Moja borba*, str. 12.-13.

¹⁸ Kershaw, *Hitler*, str. 20.

¹⁹ Hitler, *Moja borba*, str. 13.

²⁰ Kershaw, *Hitler*, str. 20.

²¹ Shirer, William L. „Uspon i pad Trećeg Reicha“. *Znanje*, Zagreb. 1977. str. 54.

²² Hitler, *Moja borba*, str. 13.

²³ Kershaw, *Hitler*, str. 12.

je silno volio svoju majku, prezir prema ženama i mišljenje da trebaju biti podložne muškarcima donio je iz obitelji jer takav je odnos Alois imao prema Klari. Također, česti ispadi bijesa Adolfovog oca sigurno nisu pogodovali razvoju mladog Hitlera. Smrt oca, a zatim i majke u kratkom vremenskom razmaku zasigurno su djelovali negativno na njegovu psihu.

UTJECAJ BEČA

Nakon majčine smrti, Hitler je doživio još jedan udarac – neuspjeh pri upisu na Bečku akademiju likovnih umjetnosti, čime je srušen njegov san da će postati veliki umjetnik. Gadila mu se svaka pomisao na bilo kakav drugi životni put. Tih je godina tijekom života u Beču, od 1908. do 1913., odbijao pronaći stalan posao, živio je u bijedi i siromaštvu.²⁴

Jedini prijatelj s kojim je provodio vrijeme u Beču bio je August Kubizek, poznat pod nadimkom „Gustl“. Kubizek je studirao za glazbenika, a jedno vrijeme su dijelili sobu. Slobodno vrijeme provodili su u operi. Gledali su opere raznih skladatelja, ali kako je Hitler cijenio jedino ono što je njemačko, tako je i samo njemačku glazbu smatrao vrijednom. Kubizek je smatrao da je Hitler nakon odbijanja s Akademije postao neuravnotežen. Prema njegovim izjavama, nije bio u stanju pomiriti se sa svojom prosječnošću i neuspjehom, stoga je iskazivao mržnju i bijes prema svemu. Iako još nije izgubio nadu da će se upisati na Akademiju, nije poduzeo ništa da bi u drugom pokušaju imao veće šanse za upis.²⁵ Njihov je suživot potrajao do kraja ljetnog semestra 1908. kada Kubizek odlazi u Linz kako bi proveo ljetne praznike s obitelji. Kada se vratio u Beč, Hitler je već odselio iz stana.²⁶

U Kubizekovim sjećanjima na mladog Hitlera vide se karakterne crte koje su bile izražene i u kasnijoj dobi. Iako je u mladosti sanjao o upisu na Akademiju, nije se sustavno pripremao i naporno radio kako bi imao veće šanse u drugom pokušaju. Lijenost i sanjarenje ostali su dio njega sve do bunkerskih dana. Nagli ispadi bijesa i ljutnja bili su učestali sve do kraja njegova života.

²⁴ Kershaw, *Hitler*, str. 26.

²⁵ Kershaw, *Hitler*, str. 37.-39.

²⁶ Kershaw, *Hitler*, str. 48.

Premda je Kubizek tvrdio da je Hitler već u to vrijeme bio žestoki protivnik Židova, Hitlerovi stavovi još nisu bili oblikovani. Trebale su proći još dvije godine života u Beču kako bi njegova mržnja prema Židovima postala jasna.²⁷

U vrijeme Hitlerova dolaska u Beč, Monarhija je počela slabiti. Različiti narodi pod austrijskom vlašću počeli su tražiti autonomiju. Niži slojevi tražili su pravo glasa, a radnici pravo na osnivanje sindikata i štrajkove. Hitler je bio protivnik takvog razvoja. Slavske narode je smatrao manje vrijednima. Govorio je da carstvo propada te ga samo germanska rasa može spasiti. Premda se tada još nije pretjerano interesirao za politiku, pratio je rad pangermana, kršćanskih socijalista i socijaldemokrata.²⁸ U to vrijeme gradonačelnik Beča bio je antisemit Karl Lueger, vođa Kršćanske socijalne stranke. Iako njegov program Hitleru nije bio privlačan, naslijedio je od njega upravljanje masama, stvaranje pokreta i propagande.²⁹

Još jedna poznata osoba iz Beča koja je utjecala na Hitlerove stavove bio je Georg von Schönerer, protivnik austrijske države i habsburgovaca,³⁰ i utemeljitelj Stranke pangermanskih nacionalista. Iako je Hitler bio pristaša njegovog pangermanizma, procijenio je da neuspjeh ove stranke leži u nesposobnosti da dotakne mase.³¹ Schönerer je osoba od koje je Hitler preuzeo prijezir prema demokraciji, titulu „Führer“ i pozdrav „Heil“.³²

Kao pristaša pangermanizma, Hitler je mrzio Socijaldemokratsku stranku koja se zalagala za opće i jednako pravo glasa, radnička i sindikalna prava, jednakost pojedinca i naroda. Iako je bio protivnik programa ove stranke, od nje je učio o snazi zastrašivanja i da „psiha širokih masa ne prima ništa što je mlitavo i slabo.“³³

Takvo proučavanje i analiza najjačih stranaka u Njemačkoj bila je tehnika koja je Hitleru pomogla u stvaranju vlastite političke stranke. Njegove ideje nisu bile originalne, a tajna uspjeha Nacističke stranke ležala je u njegovoj sposobnosti za objektivno promatranje i kritičku analizu. Kopirao je korake koji su ih doveli do uspjeha te izbjegavao mane i propuste koji su ih kočili.

Kako je i sam tvrdio, Beč je za njega bila najveća životna škola. Život u Beču je ostavio neizbrisiv trag na Hitleru i donio presudnu promjenu, oblikovao je njegov karakter,

²⁷ Kershaw, *Hitler*, str. 49.

²⁸ Shirer, *Uspon*, str. 63.

²⁹ Kershaw, *Hitler*, str. 35.

³⁰ „Schönerer, Georg von“ <http://proleksis.lzmk.hr/2700/> (pregledano 30. travnja 2019.)

³¹ Shirer, *Uspon*, str. 65.

³² Kershaw, *Hitler*, str. 34.

³³ Kershaw, *Hitler*, str. 36.

predrasude i fobije koje su se rađale još u vrijeme dok je živio u Linzu. Tada se oblikovala i njegova politička filozofija. Kako je sam izjavio: „U ovom su se razdoblju moje oči otvorile za dvije opasnosti o kojima ranije teško da sam uopće znao imena...: marksizam i židovstvo“.³⁴ U Beču se po prvi put susreo s većim brojem Židova. U Linzu ih je bilo svega nekoliko. Dolaskom u Beč, počeo je proučavati antisemitske brošure. Nakon toga, hodajući ulicama grada sve ih je više primjećivao: „Počeo sam mrziti Židove (...) za mene je to bilo vrijeme najvećeg duševnog preokreta koji sam ikad doživio. Iz slabunjavog kozmopolita pretvorio sam se u gorućeg antisemita.“³⁵

Iako se ne može sa sigurnošću utvrditi točno vrijeme kada su se u Hitleru oblikovali negativni stavovi prema Židovima, jasno je da je taj proces uznapredovao tijekom godina provedenih u glavnom gradu Austrije. Sam priznaje kako je čitajući čudovišne i pretjerane optužbe u antisemitskim brošurama u početku osjećao nesigurnost i zbunjenost te strah da čini nepravdu.³⁶ S vremenom je sve negativnosti i zlo počeo povezivati sa Židovima: bolesti, nečistoću pa čak i prostituciju. Mržnja je kulminirala kada je povezao Židove sa Socijaldemokratskom strankom čiju je politiku već prezirao. Tada je zaključio da su oni ti koji su zavadili njemački narod.³⁷ Politička situacija u Beču, razne stranke i antisemit kao gradonačelnik utjecali su na Hitlerovo viđenje stvari. Kako je bio izložen protužidovskoj propagandi, tako je i sam upijao informacije koje su mu u to vrijeme bile dostupne.

³⁴ Kershaw, *Hitler*, str. 29.

³⁵ Shirer, *Uspon*, str. 68.-69.

³⁶ Kershaw, *Hitler*, str. 51.

³⁷ Kershaw, *Hitler*, str. 61.-62.

UTJECAJ RATA

Godine 1913. kada je imao dvadeset i četiri godine, Hitler je napustio Austriju i zaputio se u Njemačku. Nije imao ni obitelj, posao, prijatelje, nije postao ni slikar ni arhitekt.³⁸ München ga nije privukao zbog političkih razloga, nego zato što je bio „metropola njemačke umjetnosti“. Došao je s nadom da će postati slavni arhitekt, ali ondje je nastavio živjeti nemarnim životom kao u Beču.³⁹ U kolovozu iste godine austrijska je policija započela istragu o Hitlerovom boravištu jer se nije prijavio za vojnu službu. Istraga je dovela do Hitlerova povratka u Austriju gdje je proglašen nesposobnim za služenje vojske.⁴⁰ S obzirom na to da je od 1910. bio vojni obveznik, iz Austrije je vjerojatno otišao kako bi izbjegao vojnu obvezu. Nije mu se sviđala pomisao da služi vojsku sa Slavenima, Židovima i drugim nacionalnim manjinama.⁴¹ Kada je izbio Prvi svjetski rat, podnio je molbu da kao dobrovoljac stupi u njemačku vojsku, što mu je i odobreno. Suprotno velikoj većini kojoj je rat bio nesreća, Hitler je u njemu vidio spas. Rat je za njega označavao novi početak.⁴²

U ratu se hrabro borio i dvaput je odlikovan za hrabrost. Krajem 1914. dodijeljen mu je Željezni križ drugog reda, a Željezni križ prvoga reda, koji se rijetko dodjeljivao običnim vojnicima, dobio je 1918. godine. Služio je kao kurir prve čete 16. bavarskog rezervnog pješadijskog puka, a 1917. unaprijeđen je u čin kaplara. Dodijeljen je Listovu puku koji je poslan u Belgiju. Bio je predan svome zadatku, a nadređeni su imali visoko mišljenje o njemu. Po izjavama vojnika koji su se borili s njim, bio je čudan čovjek, ali su ga poštovali. Nikada nije tražio dopust, nije spominjao obitelj i prijatelje, nije pokazivao interes za žene, zanimali su ga jedino ratni ciljevi Njemačke i pobjeda u ratu.⁴³ Bio je ratni fanatik i nije dopuštao uplitanje emocija kada se radilo o interesima Njemačke. Iako s ratnim drugovima nije mnogo razgovarao o politici, često je izražavao svoj stav o socijaldemokraciji.⁴⁴ S obzirom na to da su u tadašnjoj Njemačkoj postojale razne grupe koje su širile nacionalističke i rasističke ideje u okuženju koje je oblikovano iracionalnim strahom od neprijatelja, ne iznenađuje što antisemitizam sve više dolazi do izražaja.⁴⁵ S obzirom na to da su tijekom rata protužidovske teorije postale još jače i okrutnije, vjerojatno je i sam Hitler u vojsci izražavao

³⁸ Shirer, *Uspon*, str. 70.

³⁹ Kershaw, *Hitler*, str. 82.

⁴⁰ Kershaw, *Hitler*, str. 85.-86.

⁴¹ Shirer, *Uspon*, str. 70.

⁴² Shirer, *Uspon*, str. 71.-72.

⁴³ Shirer, *Uspon*, str. 74.-75.

⁴⁴ Kershaw, *Hitler*, str. 93.-94.

⁴⁵ Kershaw, *Hitler*, str. 78.

osjećaje koji su se sve više čuli po ulicama Münchena.⁴⁶ Tijekom rata, ideologija i predrasude s kojima se počeo susretati u Beču sada su izbijale na vidjelo zbog sloma ratnih napora kada je počeo tražiti krivca zbog poraza Njemačke.⁴⁷ U to vrijeme, među Nijemcima se širila lažna legenda o „nožu u leđa“ prema kojoj Njemačka nije poražena na ratištu nego su ju Židovi koji u njoj žive uništili i sabotirali iznutra. Iako su postojale činjenice koje su opovrgavale tu legendu, Nijemci koji su vjerovali u nju ignorirali su ih.⁴⁸ Na Židove se gledalo kao na „rasno inferiornije useljenike koji preplavljaju Njemačku, kao ratne dobitnike koji se bogate na patnjama naroda te kao zabušante koji izbjegavaju službu na fronti“.⁴⁹

Desetog studenog 1918. kada se u bolnici oporavljao od privremene sljepoće, stigla je vijest koja ga je u potpunosti šokirala. Rat je izgubljen. Car je abdicirao i pobjegao u Nizozemsku, a dan ranije u Berlinu je proglašena republika. Bio je u nevjerici i nije se mogao pomiriti s činjenicom da je Njemačka poražena.⁵⁰ Po završetku rata, imao je razlog ostati u vojsci što je duže moguće. U vojsci proveo četiri godine, a nakon rata nije imao nikakav posao kojem se mogao vratiti.⁵¹

Na Hitlera je rat utjecao puno više nego godine provedene u Beču. U njemu je nastao prijezir prema onima koji su Njemačku predali zemljama pobjednicama u Prvom svjetskom ratu, a poraz je shvatio kao osobnu uvredu i poniženje. U sebi je nosio golemu i jaku želju za osvetom.⁵² Nakon završetka rata, njegova budućnost mu se, nakon dugo vremena, učinila jasnom i donio je odluku koja mu je promijenila život. Iako nije bio u poziciji gdje bi mogao birati, odlučio je postati političar.⁵³

Nakon života u Beču, život u Münchenu i ratno razdoblje bili su drugi formativni period u presudnom oblikovanju njegovih stavova. Besciljno lutanje dovelo ga je do toga da jedino u ratu vidi budućnost, ne samo svoju nego i Njemačku. Tijekom ratnog stanja kada se razvija sve više fobija i teorija protiv Židova, Hitlerovi stavovi poprimaju konačan oblik. Premda je kao mladić proučavajući antisemtiske brošure optužbe protiv Židova smatrao okrutnim i nepravednim, sada je na njih počeo gledati kao neprijatelje njemačkog naroda. Nakon završetka rata i kapitulacije Njemačke, rastu njegov bijes i javlja se želja za uništenjem

⁴⁶ Kershaw, *Hitler*, str. 95.

⁴⁷ Kershaw, *Hitler*, str. 101.

⁴⁸ Shirer, *Uspon*, str. 76.-77.

⁴⁹ Kershaw, *Hitler*, str. 100.

⁵⁰ Shirer, *Uspon*, str. 73.

⁵¹ Kershaw, *Hitler*, str. 87.

⁵² Overy, *Diktatori*, str. 15.

⁵³ Shirer, *Uspon*, str. 78.

neprijatelja. Potaknut željom za ostvarenje njemačkih interesa, počeo je na sebe gledati kao na mesiju pozvanog da spasi njemački narod. Učinak rata bio je dubok, a u njegovim se okolnostima nedvojbeno formirao Adolf Hitler, budući diktator Njemačke.

ZAKLJUČAK

Ne može se sa sigurnošću utvrditi kakav su točno utjecaj na Hitlerovu osobnost imali opisani događaji iz njegove mladosti. Interes za rat javio se već u bezazlenim dječjim igrama, nastavio se kroz proučavanje povijesti i predavanja profesora Pötscha te se nastavlja kroz Prvi svjetski rat, sve do kraja Hitlerova života. Upornost i prkos, koje je ustrajno pokazivao u sukobima s ocem, ostali su dio njegova karaktera. Životne okolnosti u kojima je rastao, disfunkcionalna obitelj, život u gradu Linzu u kojem su postojali nacionalistički osjećaji, ali i za njega rana smrt roditelja bez sumnje su utjecali na njegovu psihu, karakter i stavove.

Dolaskom u Beč počeo je primjećivati nešto na što do tada nije obraćao pažnju – Židove. Život u gradu gdje je gradonačelnik antisemit i gdje se prodaju brošure protiv Židova pridodao je razvoju njegova mišljenja. Tada se počeo zanimati za politiku. Iako se nije uplitao u nju, pratio je i analizirao rad tadašnjih velikih stranki. Uzimajući ono što ih je dovelo do uspjeha, a eliminirajući ono što ih je slabilo, Hitler je prikupljeno znanje o politici upotrijebio u budućnosti za uspjeh svoje stranke.

Nevjerojatno je to kako je s obzirom na svoju prošlost Hitler uspio postati političar. Postoje mnoge osobe koje su imale sličan životni put, ali su pronašle jednostavnije zanimanje ili u potpunosti propale.

Iako se može reći da je bio nemaran, lijen i nezainteresiran za rad i pravi posao, Hitleru je pošlo za rukom ono što mnogi nisu mogli ni zamisliti. Potaknut golemom željom za ostvarenje nacionalnog cilja, smatrao se pozvanim da bude spasitelj njemačkog naroda. Analitičko razmišljanje, sposobnost za govore, upravljanje masama i propagandu, ali i velika doza sreće, doveli su ga do položaja diktatora.

LITERATURA

1. Hitler, Adolf. „Moja borba“. *Kvrga izdavaštvo*, Split. 2000.
2. Kershaw, Ian. „Hitler 1889. – 1936.: Oholost“. *Vizura*, Zagreb, 2000.
3. Overy, Richard. „Diktatori“. *Naklada Ljevak*, Zagreb. 2005.
4. Shirer, William L. „Uspon i pad Trećeg Reicha“. *Znanje*, Zagreb. 1977.
5. https://hr.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler (pregledano 30. travnja 2019.)
6. <https://hr.wikipedia.org/wiki/Anschluss> (pregledano 8. srpnja 2019.)
7. <http://proleksis.lzmk.hr/2700/> (pregledano 30. travnja 2019.)

SAŽETAK

Adolf Hitler rođen je 1889. u austrijskom gradu Braunau na rijeci Inn. Otac mu je bio državni činovnik, a majka domaćica. Nakon osnovne škole, po očevoj želji upisuje realnu gimnaziju. Suprotstavljajući se toj odluci, sabotira vlastiti uspjeh. Nakon teške bolesti, napušta školovanje. U trinaestoj godini izgubio je oca, a uskoro nakon toga umire i majka. Planira upis na Bečku akademiju, ali ne uspijeva u svom naumu. Nekoliko godina živi u Beču, a nakon toga seli se u München. Godine 1914. kada izbija Prvi svjetski rat, pristupa njemačkoj vojsci.

U mladosti Hitler se susreće sa raznim okolnostima u kojima se formira njegov karakter i stav o određenim pitanjima. Na razvoj njegovog uma utjecali su brojni čimbenici, od obiteljske pa sve do političke situacije. Najvažniji periodi presudni za oblikovanje njegovih stavova koji ga prate sve do smrti su razdoblja života u Beču i Münchenu.